Viite

Asia
Ylimääräinen Eurooppa-neuvosto 17.–21.7.2020

Ylimääräinen Eurooppa-neuvosto 17.–21.7. sopi EU:n monivuotisesta rahoituskehyksestä vuosille 2021–2027 ja koronaviruspandemiaan liittyvästä EU:n elpymispaketista.

Monivuotisen rahoituskehyksen koko säilyi Suomen tavoitteiden mukaisesti maltillisena. Kokonaistaso on 1 099 miljardia euroa sisältäen kaikki ulkopuoliset erityisvälineet.

Keskeisen sektoriprioriteettimme maaseudun kehittämisrahoituksen osalta Suomen saannot kasvavat 46 miljoonalla eurolla (vuoden 2018 hinnoin). Tämä mahdollistui Suomen saaman 400 miljoonan erityisrahoituskirjekuoren ja elpymisvälineen 195 miljoonan euron lisärahoituksen avulla.

Koheesiopolitiikan osalta Suomi onnistui ensimmäistä kertaa neuvottelemaan pohjoisten harvaan asuttujen alueiden tukeen kansallisen kirjekuoren.

Suomen tavoitteiden mukaisesti muiden ohjelmien osuus rahoituskehyksessä on suurin. Suomelle tärkeitä ohjelmia kasvatetaan selvästi nykykauteen verrattuna.

Suomen tavoitteiden mukaisesti osana kehyssopua perustetaan uusi oikeusvaltiomekanismi, joka koskee sekä elpymisvälinettä että rahoituskehystä. Ilmastotoimiin käytetään tulevalla rahoituskehyksellä vähintään 30 % rahoituksesta.

Omien varojen osalta tulevalla kehyskaudella on käytössä Suomelle nykyistä suotuisampi yksinkertaistettu ALV- oma vara. Myös käyttöön otettava muovimaksu on Suomelle edullinen.

Suomen suhteellinen nettomaksuasema paranee tulevalla rahoituskehyskaudella hieman (0,03 %) nykykauteen verrattuna. Olemme alustavan arvion mukaan jatkossakin pienimpiä nettomaksajia.

Elpymisvälineen koko säilyi komission esittämänä eli 750 miljardin euron suuruisena. Välineen sisällä tehtiin kuitenkin useita Suomen tavoittelemia muutoksia. Avustusmuotoisen tuen määrä laski 500 miljardista eurosta 390 miljardiin ja lainamuotoisen tuen määrä kasvoi vastaavasti 360 miljardiin.

Uusi tasapaino on Suomen tavoitteiden mukainen ja vähentää Suomen maksuosuutta välineen avustusmuotoisesta tuesta 6,6 miljardiin euroon.

Elpymisvälineen rahoituksen kohdennusta muutettiin siten, että välineen käyttö koronakriisin aiheuttamiin elpymistoimiin vahvistuu. Talouspoliittista ehdollisuutta voimistettiin. Elpymis- ja palautumistukivälineen allokaatiokriteerit ottavat nyt Suomen tavoitteiden mukaisesti paremmin huomioon koronatilanteen vaikutukset jäsenmaihin. Tehty kriteeristön muutos kasvattaa Suomen enimmäissaantoa välineestä.

Suomen tavoitteiden mukaisesti elpymisvälineen jäsenmaakohtaisia enimmäisvastuita rajattiin huomattavasti. Vuosittaiset enimmäisvastuut rajoitettiin jäsenmaan kaksinkertaiseen BKTL-pohjaiseen maksuosuuteen.

Ylimääräinen Eurooppa-neuvosto 17.–21.7. sopi EU:n monivuotisesta rahoituskehyksestä (Multiannual Financial Framework, MFF) vuosille 2021–2027 ja koronaviruspandemiaan liittyvästä EU:n elpymispaketista.

Suomen neuvottelukantojen (E 64/2020, U 27/2020, UJ 20/2020, UJ 22/2020 ja Eurooppa-neuvostomuistio VNEUS2020-00759) mukaisesti Suomi korosti Eurooppa-neuvostossa erityisesti maltillista kokonaistasoa, riittävää maaseudun kehittämisrahoitusta sekä vahvoja ehdollisuuksia ja kannustimia, erityisesti ilmastoimien ja oikeusvaltiomekanismin osalta. Elpymisvälineen osalta Suomi korosti elpymisvälineen koon pienentämistä, avustusmuotoisen tuen suhteellisen osuuden pienentämistä sekä vastuiden tarkkarajaisuuden määrittelyä.

Eurooppa-neuvoston keskustelu aloitettiin 17.7. puheenjohtaja Charles Michelin 10.7. toimittaman päätelmäluonnoksen pohjalta. Päätelmäluonnos pohjautui Michelin helmikuussa tekemään rahoituskehyssopuesitykseen, joka sisälsi myös elementtejä komission touko-kesäkuussa ehdottamasta elpymispaketista. Eurooppa-neuvoston keskusteluja täydensivät puheenjohtajan ja jäsenmaiden/jäsenmaaryhmien kahdenväliset neuvottelut.

18.7. puheenjohtaja Michel toimitti päivitetyn päätelmäluonnoksen, johon oli tehty muutoksia käytyjen keskustelujen perusteella. Keskustelut jatkuivat 18.–19.7. Eurooppa-neuvoston työistunnoissa, työillallisilla ja kahdenvälisissä ja pienryhmäkeskusteluissa. 20.7. Michel toimitti uuden päivitetyn päätelmäluonnoksen. Työillallisen ja kahdenvälisten keskustelujen jälkeen varhain 21.7. aamulla Michel jakoi lopullisen päätelmäluonnoksen, jonka Eurooppa-neuvosto hyväksyi.

Eurooppa-neuvoston hyväksymissä päätelmissä todetaan, että elpymisväline ja monivuotinen rahoituskehys ovat sidoksissa toisiinsa. Elpymistoimia tarvitaan nopeana ja tehokkaana vastauksena tämänhetkiseen haasteeseen, mutta ne ovat kestäviä vain, jos ne liittyvät monivuotiseen rahoituskehykseen ja ovat yhdenmukaisia sen kanssa. Päätelmien ensimmäinen osa kattaa elpymistoimet, jotka ovat merkittäviä, kohdennettuja ja kestoltaan rajattuja, ja toinen osa kattaa monivuotisen rahoituskehyksen.

Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaan elpymisväline (Next Generation EU -väline) on poikkeuksellinen keino selvitä tilapäisistä mutta äärimmäisistä olosuhteista. Välineen koko säilyi komission esittämänä eli 750 miljardin euron suuruisena. Välineen sisällä tehtiin Eurooppa-neuvostossa kuitenkin useita Suomen tavoittelemia muutoksia. Avustusmuotoisen tuen määrä laski ehdotetusta 500 miljardista eurosta 390 miljardiin euroon. Lainamuotoisen tuen määrä kasvoi vastaavasti 360 miljardiin euroon. Tämä uusi Eurooppa-neuvoston päättämä tasapaino on Suomen tavoitteiden mukainen. Uuden tasapainon myötä Suomen maksuosuus välineen avustusmuotoisesta tuesta vähenee 6,6 miljardiin euroon (lähes kaksi miljardia euroa vähemmän kuin komission ehdotuksessa).

Suomen tavoitteiden mukaisesti elpymisvälineen rahoituksen kohdennusta muutettiin siten, että välineen käyttö koronakriisin aiheuttamiin elpymistoimiin voimistuu. Varsinaista elpymis- ja palautustukivälinettä (Recovery and Resilience Facility, RRF) kasvatettiin aiemmin ehdotetusta 560 miljardista eurosta 672,5 miljardiin euroon. Tämä uudelleenkohdennus vahvistaa RRF-välineen ja koko elpymisvälineen käyttöä koronakriisin aiheuttamiin elpymistoimiin. RRF-välineen rahoituksen kasvattaminen voimistaa myös talouspoliittista ehdollisuutta, sillä elpymissuunnitelmat ohjaavat RRF-välineen jäsenmaakohtaista käyttöä. Lisäksi RRF-välineen allokaatiokriteeristö ottaa nyt paremmin huomioon koronatilanteesta johtuvat vaikutukset jäsenmaihin. Tehty kriteeristön muutos kasvattaa Suomen enimmäissaantoa välineestä. Kansallisten elpymissuunnitelmien osalta neuvoston rooli vahvistui neuvottelujen tuloksena. Neuvosto hyväksyy kaikki jäsenmaiden elpymissuunnitelmat, joilla määritellään jäsenmaakohtaisesti RRF-välineen käyttökohteista.

Suomen tavoitteiden mukaisesti elpymisvälineen jäsenmaakohtaisia enimmäisvastuita rajattiin huomattavasti. Vuosittaiset enimmäisvastuut rajoittuvat jäsenmaan kaksinkertaiseen BKTL-pohjaiseen maksuosuuteen. Tämä on uusi ja poikkeuksellisen vahva ja selkeä kirjaus vuosittaisten enimmäisvastuiden rajaamiseksi.

Monivuotisen rahoituskehyksen kokonaistaso säilyi Suomen tavoitteiden mukaisesti maltillisena. Kehyksen kokonaistaso on 1 099 miljardia euroa sisältäen kaikki ulkopuoliset erityisvälineet. Rahoituskehyksen koko kehyksen sisällä on 1 074 miljardia euroa ja kehyksen ulkopuolisten erityisvälineiden koko on 25 miljardia euroa.

Suomen keskeisin sektorikohtainen prioriteetti oli riittävän rahoituksen turvaaminen maaseudun kehittämisrahoitukseen (II pilari). Vaikka maatalouden II pilarin rahoitus EU:ssa hieman laskeekin tulevalla kaudella nykykauteen verrattuna, pystyi Suomi silti kasvattamaan II pilarin saantojaan 46 miljoonalla eurolla (vuoden 2018 hinnoin). Tämä mahdollistui elpymisvälineen lisärahoituksen (195 miljoonaa euroa), mutta ennen kaikkea Suomen saaman 400 miljoonan erityisrahoituskirjekuoren avulla. Käyvin hinnoin kasvu on vielä huomattavampaa, 17 prosenttia nykykauteen verrattuna. Suomen kokonaissaannot maataloudessa ovat nykykaudella noin 6,2 miljardia euroa (vuoden 2018 hinnoin), kun tulevalla rahoituskehyksellä saannot ovat noin 5,7 miljardia euroa (vuoden 2018 hinnoin). Käyvin hinnoin kokonaissaannot kasvavat 6 %.

Varsinaisen koheesiorahoituksen kokonaistaso EU:ssa laskee odotetusti vajaa 40 miljardia euroa, mutta elpymisvälineen lisärahoitus korjaa kokonaisrahoituksen 378 miljardiin euroon, joka on 10 miljardia euroa enemmän kuin nykykaudella. Koheesiopolitiikan rahoituksen kohdennuksessa painottuu nyt erityisesti vähiten kehittyneiden alueiden huomioiminen (Suomessa ei ole näitä alueita). Tämä lähtökohta huomioiden Suomen koheesiosaanto on poikkeuksellisen hyvä, 1 628 miljoonaa euroa, mikä merkitsee 108 miljoonan euron kasvua nykykauteen verrattuna. Suomen koheesiosaantoa kasvattaa osaltaan elpymisvälineen lisärahoitus (160 miljoonaa euroa), mutta myös kansallinen 100 miljoonan euron erityiskirjekuori pohjoisten harvaanasuttujen alueiden erityistukeen (Northern Sparsely Populated Areas, NSPA). Suomi onnistui nyt ensimmäistä kertaa neuvottelemaan NSPA-tukeen kansallisen kirjekuoren.

Tulevalla kehyskaudella muiden ohjelmien rahoitusosuus rahoituskehyksessä on suurin ja niiden rahoitus kasvaa nykykauteen verrattuna yhteensä noin 30 %-yksikköä. Tämä on Suomen tavoitteiden mukaista ja mahdollistaa kehyksen modernisoinnin. Suomelle tärkeitä ohjelmia (Horisontti Eurooppa, Erasmus, turvapaikka- ja maahanmuuttorahasto) kasvatetaan selvästi nykykauteen verrattuna. Esimerkiksi Horisontti Eurooppa -välineen rahoituskehysrahoitus kasvaa 17 % ja sitä täydentää vielä 5 miljardin euron lisärahoitus elpymisvälineestä. Lisäksi tulevalla kehyskaudella luodaan oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (Just Transition Fund, JTF), jonka kooksi sovittiin MFF:n sisällä 7,5 miljardia euroa. Lisäksi elpymisvälineestä tulee 10 miljardia euroa lisätukea. Yhdessä

elpymisvälineen kanssa kokonaisuudessaan 17,5 miljardin euron rahastolla tuetaan jäsenmaita siirtymässä hiilineutraaliin yhteiskuntaan.

Suomen tavoitteiden mukaisesti osana kehyssopua perustetaan uusi oikeusvaltiomekanismi, joka koskee sekä elpymisvälinettä että rahoituskehystä. Mekanismilla suojataan EU:n varojen käyttöä tilanteissa, joissa oikeusvaltioperiaatteen noudattamiseen kohdistuisi puutteita. Laajemmin kannustimiin liittyen tulevalla rahoituskehyskaudella vähintään 30 % kaikesta rahoituksesta on käytettävä ilmastotoimiin.

Rahoituskehyksen tulopuolen eli omien varojen osalta tulevalla kehyskaudella on käytössä Suomelle nykyistä edullisempi yksinkertaistettu ALV- oma vara. Uutena omana varana tulee käyttöön kierrättämättömän muovijätteen määrään perustuva oma vara. Tämä on Suomen kannalta taloudellisesti edullinen ja luo jäsenmaille taloudellisen kannustimen tehostaa muovipakkausjätteen kierrätystä. Muiden mahdollisten uusien omien varojen käyttöönottoa selvitetään tulevalla kehyskaudella komission myöhempien ehdotusten pohjalta.

Suomen rahoitusosuus EU:n budjetista on tulevalla kehyskaudella noin 1,7 %:n tasolla, mikä on hieman enemmän kuin nykykaudella. Saksan, Alankomaiden, Ruotsin, Itävallan ja Tanskan maksukorjaukset jatkuvat myös tulevalla kehyskaudella ja kasvavat nykykauteen verrattuna näiden jäsenmaiden osalta yhteensä noin 13 miljardia euroa. Suurimmat nettomaksajat maksukorjausten saajista ovat Saksa ja Alankomaat. Vielä maksukorjausten jälkeenkin nämä jäsenmaat ovat Suomea selvästi suurempia nettomaksajia. Brexitistä johtuen kaikkien jäsenmaiden maksut nousevat tulevalla kehyskaudella. Keskimääräistä vauraampana jäsenmaana Suomi on nettomaksaja. Suomen suhteellinen nettomaksuasema paranee hieman (0,03 %) nykykauteen verrattuna. Nykykaudella olemme pienimpiä nettomaksajia, eikä tähän alustavan arvion mukaan ole tulossa muutosta.

LIITTEET

Asiasanat

Hoitaa

Tiedoksi